

i sotto il preside
anziché sotto il
Comandante
da cui non c'è
i riscontro

... al 1750

Q. D. B. V.

Ad Oraculum Johanneum

De

ΛΟΓΩΙ INSCRIPTUM,

PRÆSIDE

C. S. SCHURZFLEISCHIO,

h. t. Ord. Phil. DECANO,

diſputabit

M. GEORGIUS HENRICUS Gößze/

LIPSIENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI

EID. SEXTIL.

WITTENBERGÆ

Prælo MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M DC LXXXVII.

[illegible]

Magnifico, Ma[illegible]endis, Excellentissimo, atque [illegible]plissimis, DOMINIS,

DNO. SAMUELI BENEDICTO CARPZOVIO, Lipsiensi,

DOCTORI - Theologo de Jesu Christi Ecclesiâ præclarè meritissimo, Proto-Synedrii Electoralis Saxonici Assessori, Dresdæ ad D. Crucis Pastori, vicinarumqve Ecclesiarum Superintendenti amplissimo,

Et

DN. M. PAULO BOSIO, Lipsiensi,

Theologo & Philologo clarissimo, ac Dresdæ ad D. Crucis Symmystæ maximè venerabili,

Dominis, Mæcenatibus ac Studiorum Promotoribus certissimis, summóqve honoris & obseqvii cultu per omnem ætatem devenerandis, suspiciendis.

Schediasma hoc Philologicum
devoto animo
consecrat

M. GEORGIUS HENRICUS Götze/
Lipsiensis.

I.

EST VERBUM, qvod ſemper fuit ante ætates & ſecula, unicum atqve unigenum Dei verbum, opifex rerum omnium, quæ factæ conditæqve ſunt; Verbum per ſe conſiſtens & ſtabile, Deoqve conjunctum, & ipſius adeò naturæ divinæ conſors atqve æternum, qvod omnia regit, fovet ac tuetur. Qvod non modò non capit humana ratio, ſed ignorat penitus, & qvum ſibi indulget, vanâ meditatione ſomnia fingit, ipſamq; ſe temeritate ſua deludit.

II. Altiùs Plato ſe evexit contemplatione rerum divinarum, primusqve omnium, qvi philoſophati ſunt, Verbum ſubſiſtens commemoravit. *Ὃν (κόσμον) ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν.* Deſignat *λόγον*, ut patet *ὑποστάντα*, nominatqve *τὸν πάντων θειότατον.* Multò aliter atqve in Thæteteto ſumit.

mit. Ampliùs de λόγῳ dicit, ἔταξε, id eſt; ut interpretor, εἰς τάξιν ἤγαγε, ordinavit viſibilemqve ſtatuit, ſc. mundum, velut *ποίημα τεταγμένον*, *in Epinomide*. Alibi clariùs loqvitur, & partum Boni filiumqve deſcribit, *τόκον τε καὶ ἔκγονον τῦ ἀγαθῦ*: aliqvanto poſt ſubjungit, *τὸν τῦ ἀγαθῦ ἔκγονον, ὃν τἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ*, *lib. VI. de republica*. Igitur nemini mirum videri debet, qvamobrem Deus, aut divinus nominari cœperit in *πολιτείᾳ*, apud Ciceronem *lib. IV. ep. 16. ad Atticum*. Reſpicit enim libros de republica inſcriptos, qvos Cicero in Latinum convertit, qvanqvam hæc interpretatio dudum intercidit, paucis duntaxat relictis eorum fragmentis.

III. Excelſum illud, ſublimeqve Platonis ſcribendi genus, poſteritas legit ac mirata eſt, præſertim ſecta eruditorum hominum, qvi Platonem ducem ſecuti, doctrinas ejus exceperunt pariter atqve ab interitu vindicarunt, *Plotinus Ennead. l. V. c. 8. Porphyrius Plotini diſcipulus apud Cyrillum Alexandrinum contra*

tra

tra Julianum lib. IIX. & apud Eusebium de Evangelica præparatione lib. XI. Amelius, qvi Joannis, qvem barbarum nominat, oraculum de λόγῳ proditum inspexit, apud eundem: Numenius Pythagoricus περὶ τἀγαθοῦ lib. cit. ibidem: Mercurii Trismegisti Poemander cap. I. ὁ ἐκ νοὸς φωτεινὸς λόγος, υἱὸς θεοῦ. *cap. IV.* κόσμον ἐποίησεν ὁ δημιουργὸς, οὐ χερσὶν, ἀλλὰ λόγῳ. Qvi scriptor Mose omninò recentior est, qvod colligere licet indicio sententiarum ex Mose depromptarum. Neqve me præterit, verba qvædam in Poemandro extare, qvæ non solùm post Mosen, sed etiam post Joannem, Christi prænuncium, cognita tritaq; fuerunt. Ut mihi perqvam sit vero simile, sec. post natum Christum II. conditum esse hoc Pœmandri volumen, qvod primò Ferrariæ, deinde Venetiis, postea Coloniæ Agrippinæ plenè integreqve emissum, sexdecim capitibus continetur.

IV. Qvem Plato λόγον, eum vetus Orphicorum scriptor αὐδὴν, reqvirente poëmatis lege, appellavit. Neqve mihi excidit versus,

 qvem

qvem mirificâ & incredibili diligentiâ ſervavit Juſtinus Martyr, in cohortatione ad Græcos.

Ἀυδὴν ὁρκίζω σε πατρὸς, τὴν φθέγξατο πρῶτον.

In qva interpretatione priſcus doctor mecum conſpirat, & ipſe vocem mundi effectricem ſic exponit. Cui ut fidem habeamus, facit prædicti auctoritas ſcriptoris, ipſum ſe verſu ſuperiore explicantis. *εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας. in d. parænetico, & in libro de monarchia Dei, nec non Clemens Alexandrinus in protreptico, qui eadem Orphica recenſet. Cæſarius dial. I.* Illud non præter rem addo, verba, *τὴν φθέγξατο πρῶτον*, rectè habere, & lingvæ metroqve congruere, & meritò retinenda eſſe. Perperam nonnemo legit, *τὴν φθέξαντα πρώτην.* Præterqvam enim qvod *φθέγξαντα* (ita enim ſcribere, opinor, voluit) non reſpondet vocabulo, *τὴν ἀυδὴν*, idonea qvoqve ſenſus ratio Vatis ſententiæ non conſtat.

V Philo Judæus non diſcrepat à Platonicis, à qvibus ut pleraqve accepit, ſic in ſcripta ſua retulit, & nominatim qvoqve notione ſubſi-

ſiſtendi λόγȣ mentionem fecit, *apud Euſebium in adducto libro de præp. Evang.* ubi λόγον ſummis ſacratisſimisqve verbis deſcribit, qvod non dubito, eum didiciſſe in Ægypto, in qva vixit, & Alexandriam principem regionis urbem, Platonicorum doctrinâ & ingeniis affluentem, ſtudiis ſuis nobilitavit. Extat locus in libro de ſacrificiis Abèlis & Caini, qvo tradit, Deum τῷ λόγῳ τὸ πᾶν ἐργαζόμενον. Alibi etiam τὸν νοητὸν κόσμον θεȣ̃ λόγον nominat: Angelos, qvod ſciam, ita non vocat, etſi apud Euſebium λόγον dicit τῶν ἀγγέλων πρεσβύτατον καὶ ἀρχάγγελον, qvem itidem non circumſcriptæ dignitatis nomine declarat, ac Dei filium vocat.

VI. Non idem ſenſit ac docuit Joſephus, qvippe qvi à doctrina Platonicorum alienus, ad ſtudium conſectandi allegorias neqvicqvam deflexit, & plano ſatis æqvabiliqve orationis genere volumina ſua condidit: tantum abeſt, ut qvicqvam de Verbo Platonico adderet, ut qvoqve nihil de eo in medium afferret. Diverſa fuit Joſephi ſecta, & nihil communie ha-

habuit cum formulis Platonicis, qvales in fragmento, qvod Josephi nomen præfert, conspiciuntur. Cujus scriptor laudat Platonem, ejusqve amplectitur sententiam, & qvædam tradit religionis nostræ momenta, atq; eopse prodit se Christianum. Atqvi Plato nihil tale perspectum habuit, qvod continet sanctissima doctrinæ salutaris capita de sinu Abrahæ, & corporibus à morte excitandis, judicioq; Christi sistendis. Nusqvam ab eo enunciantur *ἀναβίωσις ἐν ὀυρανῷ, κόλπος Ἀβραὰμ, δίκαιοι καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου ἀχθήσονται*, qvæ non congruunt cum dictione Platonis, & aliena sunt ab ejus disciplina & commentatione. Neqve verò hoc eò pertinet, ut convellatur veritas periochæ Josephi de Christo allatæ, cujus longè diversa erat ratio, nec omitti poterat ab historico tam circumspecto atqve accurato, etsi res ipsa ab animo & voluntate ejus dissidebat.

VII. Inter Patres Ignatius, Joannis auditor ac discipulus, naturam Verbi subsistentis non inaniter & solidè exposuit, atqve unâ mentis

tis

& voluntatis cum magiſtro conſenſione, verbis qvamlibet mutatis, deſcripſit, qvùm λόγον ὀσιώσην, expresſit, qvem alioqvi rerum divinarum interpretes λόγον ὑπάρξεως nominare conſvêrunt. Qvo ſanè modò λόγον ῥητὸν excluſit, & veram ſtabilemqve ὑπόςασιν Verbo, ab Joanne deſcripto, vindicavit. Mox nominavit ὀσίαν γεννητὴν, atqve eopſe vocabulo deſignavit naturam *charactere* ſubſiſtendi definitam, qvæ eſt ante ætates & tempora, ac ſemper eadem immutabilisqve manet, & ab omni æternitate exiſtit, per ineffabilem atqve æternam à Deo patre generationem. In qvo propoſito inſiſtit Ignatius, & multis ac divinitatem probantibus elogiis, ſcribere pertendit. Dicitur enim πρὸ αἰῶνος, ἐν συντελείᾳ τῶν αἰώνων διαμένων, λόγος θεὸς, μονογενὴς υἱὸς, πατρὸς λόγος ἀΐδιος, *in epiſtola ad Magneſios, qvæ verum atqve inauditum eſt hujus Antiſtitis monumentum.*

VIII. Abeant ergo & confundantur *Alogi*, qvi divina Joannis monumenta repudiârunt, atqve ex divinis novi inſtrumenti ta-

B bu-

bulis prorſus delenda eſſe, projectâ audaciâ, ac profligata impudentiâ cenſuerunt. Qvos confutavit Epiphanius *hæres XXXI.* Illud autem ex Epiphanio recordari nō poſſum, qvod *Evangelium* Joannis *ἀδιάθετον* appellârint, perinde ac exiſtimavit Daniel Heinſius, ea de cauſa à Jo. Crojo caſtigatus, *obſ. ſacr. part. pr. cap. XVII.*

XI. Faceſſant Æones, qvos Valentinus ab exceſſu Ignatii confinxit, Joannisqve *Evangelium* ex Heſiodi fabulis, qvas Theogonia continet, & Pythagoræ Platonisqve commentis, futili juxta & impiâ ratiocinatione deduxit, atqve ex Bythi & Siges conjugio hæc monſtra procesſiſſe contendit. *V. Irenæus adverſus hæreſes lib. I. Tertullianus in libro adv. Valentinianos, & Epiphanius hæres I.* Ignatius qvidem in epiſtola jam adducta meminit *σιγῆς*, ſed non aliter, qvam qvatenus nomine communi effertur. Qvo argumento indicat æternitatem Verbi, qvippe qvod non præcesſit ſilentium, neqve à ſilentio procesſit, ut verba cetera omnia procedunt & exeunt, qvæ ore proferuntur. Altum hic de ſige Valenti-

ni

ni ſilentium eſt, neqve il'ud vocabulum ad ſeriem Æonum Valentini ſpectat, ſed receptâ & communi ſignificatione *ſilentium* notat. Congruit hoc cum doctrina Valentini, qvi non Sigen, ſed νȣ̃ν & ἀλήθειαν genitores λόγȣ mendaci ore proferebat. Ne dicam, qvod Sige jamdiu ante Valentini tempora etiam hoc ſingulari & definito nomine cognita, atq; ad ſignificandam Byti συζυγίαν traducta fuerit, auctore Gregorio Theologo, *in Oratione XXIII.* Utram verò in partem accipias, nihil de auctoritate ſuperioris epiſtolæ detrahetur, qvam vindicant *Jo. Pearſon*, *Nat. Alexander*, *Stephanus le Moyne*, *aliiq;*.

X. Juſtinus in Platonis & Pœtarum veterum lectione inſigniter verſatus, multa in hanc rem egregia atqve obſervatu digna tradidit, qvæ excerpere nimis longum ſit, atqve hoc incepto alienum. Illud verò non omiſerim, qvod hoſtibus veritatem Verbi negantibus, & more ſuo convitium facientibus, ignorantiam ſtuporemqve objecerit, qvi recordari

 de-

debuissent, magistros ipsorum confinxisse interpretem nunciumqve à Deo missum, *λόγον παρὰ θεοῦ ἀγγελτικὸν*, qvem Hermen & Mercurium celebrârunt: non habere ergò, cur crimini dent Christianis, cœlesti disciplinâ imbutis, qvum Verbum Dei æternum asserant, secus atq; ipsi vinculis superstitionum impediti opinentur. *in Apologia II. pro Christianis.* Sufficere tamen istis abunde coarguendis poterat exemplum Platonis, qvi dum in Ægypto commoratus est studio veritatis perqvirendæ accensus, in Mosis & divinorum vatum monumenta incidit, atqve hinc sublimem & reconditam illam de Verbo subsistente & sempiterno doctrinam cognovit, atqve ad posteros scholæ suæ sectatores & alumnos propagavit. *Vid. Justinus in parænetico laudato.* Nihil nunc addam de *nutu Jovis Saturnidæ*, qvippe qvo non Verbum, sed Dei providentiam significari constat, *apud Homerum Iliad. α. 528.*

XI. Eandem Verbi divinitatem magnâ animi sanctimoniâ & pietate docuit Athenagoras,

ras, atqve in hoc religionis capite prorſus cum Juſtino conſenſit, adeo ut in utroqve & ſtyli & virtutis doctrinæqve ſimilitudinem conſpiciamus. *νȣ̃ς, λόγῳ, σοφία, ὑιῷ τȣ̃ πατρὸς καὶ ἀπόῤῥοια*, verba ejus ſunt, qvibus verbum nominat ac veneratur, & argumento *μιᾶς κυριότητῳ* apertè ſatis *μίαν θεότητα* evincit. *in legatione pro Chriſtianis, qvam direxit ad Marcum Antoninum Aurelium, atqve ad Ælium Aurelium Commodum, Patrem Filiumq; Auguſtos.*

XII. Origenes qvidem ſe implicat ſæpe, & in explicatione varius eſt, figurasqve conſectatur, ſed qvum tandem à cortice in medullam penetrat, rectè concludit, & aſſerit Verbi divinitatem. Nec obſcurè, ſed palam & claris apertisqve vocabulis, *τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι*, de æternitate explicat, noſtramqve de hac dictione ſententiam probat. *πρὸ παντὸς χρόνȣ καὶ αἰῶνῳ, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγῳ, καὶ ὁ λόγῳ ἦν πρὸς τὸν θεόν. in explanationibus in Joannem.* Jam ante Origenem ſic exponi

Athenagoras, & θεὺς ὐκ ἐξ ἀρχῆς ὄντας, negat esse ab æternitate, qvales sunt Dii γινόμενοι, sive λεγόμενοι, de qvibus agit Theodoretus *in sermone II. de Principio, & serm. III. de Angelis.* Magnum sanè hic monentum habet, qvod Joannes divinâ auctoritate scripsit, ἦν, non ἐγένετο: illud est τῇ φύσει ὄντος θεῦ, & τῷ γίνεσθαι directò repugnat, *apud Origenem d. l.* Hoc est θεῦ καλυμένυ, & impropriè dicti, qvi tantùm est γινόμενος, & fit constituiturqve suffragio, aut munere & officio Deum qvodammodò refert. *VI. 38. 4.*

XIII. Ergo indubitatum æternitatis argumertum est τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι, & præterea indicat, ac necessariò infert, τὸ ἀεὶ συνεῖναι τῷ πατρί. In qvo suffragatur Origeni Chrysostomus, & eadem significatione explanat, *in homilia IV. v. 1. Joan. I.* ὥσπερ ὖν τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, τὸ ἀΐδιον δηλοῖ ὕτω τὸ, ὕτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, τὸ συναΐδιον ἡμῖν ἐνέφηνεν. In eandem sententiam superio-

riore *homil. III.* pronunciavit, τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν, τοῦ εἶναι ἀϊδίως μόνον ἐστὶ δηλωτικόν. Haud aptè congruenterqve exponunt, τὸ ἐν ἀρχῇ, per τὰ ἄνωθεν, ut *Epiphanius hær. XXXIV. contra Theodotianos.* Nam ἄνωθεν ἥκειν, non eſt propriè & per ſe ἀϊδίως εἶναι. Senſu tamen congruit, & ſummâ religionis conſpiratione æternitatem Verbi aliàs ingeminat, reverenterq; agnoſcit. Hinc ſcribit in *hæreſi XLII. contra Sabellianos.* υἱὸς ἀεὶ τέλειος ὤν, ἀεὶ ἐνυπόστατος, ἐκ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ γεγεννημένος ἀνάρχως καὶ ἀχρόνως. Agnoſcit filium συναΐδιον καὶ συνυπάρχοντα τῷ πατρί, & contra divinitatis Verbi hoſtes acriter diſputat atqve conſtanter. Non diſceſſit ab hac ſententia Theodoretus, qvi nihil non egit, ut Platonis, qvæ huc faciunt, teſtimonia afferret, *in ſerm. II. de principio ſerm. III. de Angelis, ſerm. VI. de providentia Dei*, ubi ἄναρχον, ἄχρονον, προαιώνιον dixit Verbum. Eadem Nonno Panopolitano mens fuit, qvi operam induſtriamqve eò contulit, ut

gra-

gravi & apto versu exprimeret Joannis sensum, *paraphras. cap. 1.* ἄχρονος ἦν, ἀκίχητος ἐν ἀῤῥήτῳ λόγος ἀρχῇ, ἰσοφυὴς γενετῆρος ὁμήλικος, υἱὸς ἀμήτωρ. A qvo recessit exercitator Heinsius, & aliam interpretandi rationem tenuit, *exercitat. sacr. lib. IV. cap. 1.* Hugo Grotius pariter deflexit, ratus hoc caput, qvo Moses primas rerum conditarum origines recensuit, ex asse hic congruere oraculo Johanneo, *in annot. ad h. l.* Hunc non pridem secutus est Joannes Lightfootus *in hor. Hebr. in Joan. h. l.* Sed qvi cogitatione & industriâ acriori in expositionem incumbunt, facilè erroris causam animadvertunt. Utrisqve repugnat Theophilus *in lib. II. ad Autolycum*, & inter poetas Latinos etiam Claudianus Mamertinus, presbyter Viennensis, qvi sub Zenone Augusto vixit, *in carm. contra Poëtas vanos.* Sed finem facio, & commentationem hanc concludo scito atqve sententioso Moschopuli dicto. λόγος ἰδίως κατ' ἐξαίρετον, ὁ τοῦ θεοῦ υἱός. περὶ σχεδῶν p. 47.

❦(o)❦

